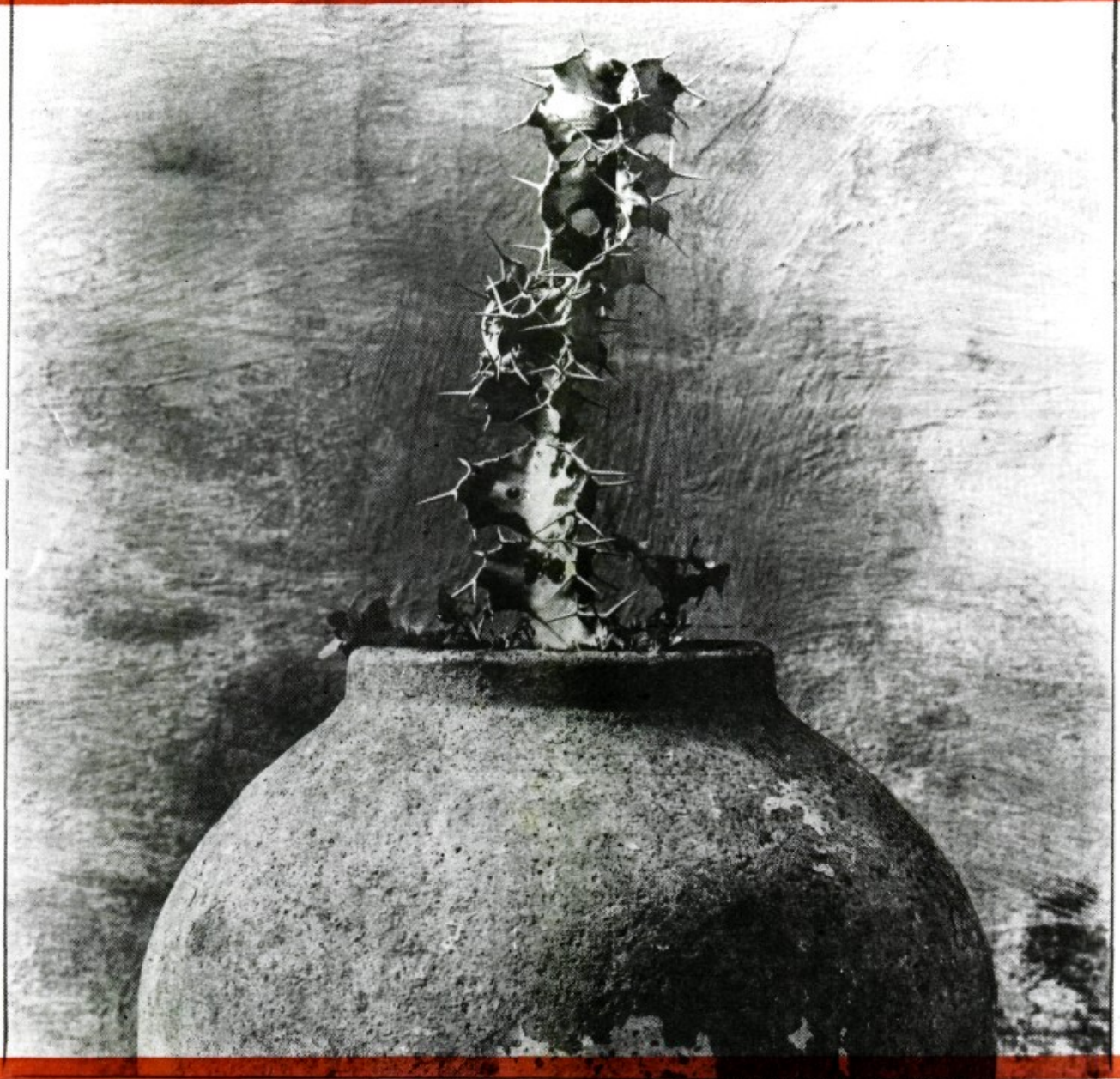

ES SAIG

ALGAIDA - NÚM 139-140 - JULIOL-AGOST DE 1992 - PREU: 150 P

Per les Festes de Sant Jaume en Joan Capellà presenta una exposició de les seves fotografies al local de l'Obra Cultural. Aquí teniu un avanç de la seva obra.

editorial

BONES FESTES

Quan arriba aquest temps de vacances, per a molta gent, i de calor, que enguany fa pregar, ens envaeix una tal predisposició a l'oci que tots els negocis, inclús aquest de la confecció d'ES SAIG (un negoci, per cert, ben foradat) se'ns an una muntanya aclaparadora. Només tenim esma de pensar en festes -les de Sant Jaume ja estan a la vora- i potser per això amb aquest número rebreu el segon monogràfic (recordau el primer, tan diabòlic?) que precisament és festiu: en un to alhora irònic i nostàlgic, punyent i dolç, lúdic i seriós, ens recorda diversos aspectes de les nostres festes.

Ja sabem que quan parlam de festa ens miren malament la majoria de dones del poble, prou aqueferades intentant eliminar la pols de cada dia -o el fang quan plou-; també ens afitora amb mirada malèvola aquell que l'altre dia va rompre els amortidors de suspensió del cotxe en una de tantes síquies de què podem presumir; o aquell que haurà d'alçar el trespol de ca-seva si no vol tenir la casa inundada quan ploqui un poc fort. Tot això ja ho sabem abans de començar les obres que estan aixecant una vegada i una altra els nostres carrers. Recordau el que deia aquell personatge de les nostres rondalles (Sa Jaia Xaloc? Sa Jaia Bigalot?): "Patir, patir per embellir". Esperem que per les Festes de Sant Jaume la situació hagi millorat, sobretot devers Sa Plaça, perquè si no pot resultar terrible.

Però de tot això avui no en volíem parlar; estam assaborint ja les festes -no sabem si polsoses o fangoses- i maldam per disfrutar d'unes merescudes vacances. Fixau-vos que, tal com hem fet aquests darrers anys, aquest exemplar d'ES SAIG correspon als mesos de juliol i agost i, per tant, vos deixarem tranquils dues mesades.

Fins que ens tornem a trobar amb salut i alegria, vos desitjam bones festes a tots i bones vacances als que tenguin la sort de gaudir-ne.

Bolletí de l'Obra Cultural Balear d'Algaida.

Revista mensual. D.L.P.M. 495/80

Domicili: Rei, 1. Algaida.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador. Petra.

ES SAIG només es responsabilitza de l'editorial.

Dirigeix: Delfí Mulet

Administra: Directiva Obra Cultural.

Mecanografia: Mireia Mulet

Col·laboren: Pere Mulet. Joan Trobat, Joan Mulet, Biel Bibiloni, Catalina Martorell, Biel Sastre, Miquel Fiolet, Xesc Oliver, Víctor Andreu, Víctor Mulet, Miquel Serra, Antònia Maria Mulet.

CALAIX DE SASTRE

UNA MISÈRIA DE CENT MILIONS

L'estadística és una ciència de meravella. Formulau-vos qualsevol pregunta; millor si la seva resposta exigeix un càlcul que suposau envitricollat i difícil. Anotau-la, la pregunta, en un lloc segur. Un dia llegireu al diari que qualcú s'ha entretingut a executar aquells comptes que tanta peresa vos feien. I tendreu la solució al vostre enigma amb una precisió extraordinària. I allà on els pobres ignorants només haguéssim dit un boirós "molts", així com fan els infants, els experts hi posen una xifra exacta: astronòmica, però exacta.

Perdonau-me la immodèstia, però em posaré d'exemple. Allò que deia abans, m'ha passat. Un dia, que em deman: I quants de coits es fan al món cada dia? L'OMS (Organització Mundial de la Salut) m'ha respost: cent milions, ni un més ni un menys ("Última Hora", 25-6-92). Abans de continuar permeteu-me un petit téntol: jo no vaig escriure "coit" perquè la trob una paraula horrible. Ara bé, admet que posar segons què als estudis científics pot quedar un poc groller. De manera que no ha estat res, i coit, que el nom no fa l'essència.

Torn a escriure la xifra màgica: cent milions de coits diaris és la mitjana mundial. Ara ve la part més complicada de l'assumpte; allò que aconsellen que s'ha de fer amb les xifres: analitzar-les, veure si som capaços de treure'n un poc d'aigua clara. Una dada bàsica, perquè no comenceu a fregar-vos les mans abans d'hora, pensant que això és l'Havana: cent milions són molts, però s'han de repartir entre molts. Exactament entre 3.500 milions de persones que hi ha al món que tenen entre 15 i 65 anys, que és l'edat que hem de tenir -uep! ho diu l'estudi, no jo; les protestes, a l'OMS- perquè ens pugui tocar qualque cosa d'aquesta repartidora.

En canvi un aspecte que l'estudi no aclareix és quantes persones intervenen per terme mitjà a cada coit. Suposem que siguin dues, i no hi farem gaire enfora. A veure: cent per dues, això fa un total de dos-cents milions de persones, les que practiquen per dia aquest esport. Si tenim en compte els 3.500 milions esmentats, una senzilla divisió ens informa que només una de cada 17 persones ahir va saber què era un llit calent. Una de cada 17! Mirau si cent milions poden donar poca substància.

No tenc ganes de gratar en excés dins la nafra, però el càlcul anterior està basat en un repartiment equitatiu dels cent milions entre tot el gènere humà teòricament apte per a la feina...I contem la següent historieta. Un, ben sadoll, s'havia fotut un pollastre sencer; un altre, mort de gana, ni l'havia ensumat, el pollastre. L'estadística va demostrar que s'havien menjat mig pollastre cadascun. Si traslladam aquest petit defecte al tema dels coits, la xifra "un de cada 17" resultarà encara més miserable. Les estadístiques s'han de conèixer per millorar-les. Ja ho sabeu: bones festes!

M'HAN DIT QUE DIUEN

Sembla que pels caçadors no es presenta una temporada massa bona; els comentaris que hem sentit sobre els conills i les perdius són coincidents: hi ha molt poca cosa. I diuen que la Junta ha decidit fer el que digui la Conselleria d'Agricultura, o de Caça, i pareix que no obriran fins a la mitja veda, és a dir, devers dia 15 d'agost. És clar que ja n'hi ha que han dit que els pocs conills que hi ha, enguany també són bons; és a dir, que hi ha gent que en menja tot l'any, de conills de camp. Però això no té cura.

Ens han dit que hi torna haver moviment pel camp de futbol: síquies, caramulls de terra, picapedrers pels vestidors... També hem sentit que hi ha problemes de cara a la temporada qui ve, en el sentit que perilla que no hi hagi equip de Regional. A veure si ara que tenim camp municipal, vestidors,... no tindrem equip per jugar a futbol. Bé, també sabem que qualcú fa passes, i moltes, per veure si es pot solucionar la papereta.

Fa anys que dèiem que Algaida era un poble com a mort, en quant a vida cultural; hi havia poques coses, i a les poques que hi havia hi assistia poca gent. Ara no podem dir el mateix, ni d'un bon tros. Qualque cap de setmana ens hem trobat amb un grapat d'actes de tipus cultural que hi ha ciutats més grans que no tenen: inauguracions d'exposicions, concerts, conferències, presentacions de llibres, o concentracions de lul.listes... hi ha de tot i molt. I una cosa a tenir en compte és que hi assisteix bastanta gent.

Per cert, un que va pujar a Cura per assistir a la cloenda de la concentració de lul.listes va trobar que enguany es va tancar "a les sordes", pel que fa a discursos oficials: les autoritats assistents donaren per acabada la concentració sense cap comentari, i tothom se'n va tornar a ca-seva. Això sí, hi hagué concerts, de clarinets i de coral, i després un bon refresc.

Ja fa temps que deim que Algaida s'ha convertit en un poble dormitori, i qui no ho creu que vagi per Plaça un dissabte o diumenge dematí, i veurà més gent de fora que d'Algaida. I ara que sembla que, a la fi, ha arribat l'estiu, encara es veu més. A una rotlada de cafè s'altre dia es comentava aquest fet, i no arribaren a cap conclusió sobre si és bo o dolent pel poble; en el que sí coincidiren tots és en el fet que la vida a Algaida com a poble ha canviat molt en els darrers anys.

Però el fet és que Sant Jaume ja és aquí, i ens han dit que els Cossiers ja s'han posat a ballar ben seriosament. Bé, un va dir que enguany no s'han aturat de ballar, un cop cada mes, a fi d'anar llatins per Sant Jaume; i també ens han dit que, ballant ballant, no s'han aturat de fer sopars. I és que creuen en la teoria segons la qual perquè una agrupació vagi bé de tant en tant han de posar "peu davall taula", i després tot surt molt millor. Aviat ho sabrem, però extra-oficialment ens han dit que els Cossiers enguany seran els protagonistes, o part molt important, dels programes de festes.

I ara que ja fa bon temps i que finalment ha arribat el sol i la calor, sentírem qui trobava que la nostra Banda de Música podria fer qualque concert damunt es cadafal, els diumenges horabaixa o els vespres. Encara que fos com un assaig, però en comptes de fer-lo a l'Ajuntament, que el facin a Plaça. I parlant de música, ens digueren que un dissabte d'aquests duen molt de trui, per Plaça, i després hem sabut que és que feien el dinar de cada any. Ja tornam al mateix: si no fan qualque dinar o sopar, no va bé. Fins i tot els de la Cooperativa, els de la Junta, ja sopen per fer les reunions; si això és així i la gent ho sap, a l'Assemblea de l'any qui ve hi haurà més gent que s'apuntarà per ocupar qualque càrrec de la Junta.

Ja que estam ficats en dinars, recordarem també el dinar anual dels socis de la Cooperativa, que enguany es va fer amb una mica de retard; ja n'hi havia qualcun de nerviós perquè se pensava que l'havien suprimit. Però no, es va fer, hi va haver molta assistència i, segons ens digueren, va ser tan bo o més que els altres anys. La novetat de la Cooperativa era la bàscula gegant que s'està muntant; ara ja no heu de passar pena a pesar-vos per molt que engreixeu, podeu anar ben tranquils a dinars i sopars.

No podem acabar sense parlar del tema de més actualitat i més viu al poble: les obres del clavegueram. No podem recollir els comentaris que hem sentit, no cabrien dins un grapat de planes. El que sí espera tothom és que asfaltin aviat, a veure si acabam de tenir tanta pols. Ara que, des que hi ha aigua als carrers, molta gent s'ha posat a regar, manguera plena, per davant ca-seva; qualche dia és com si hagués fet una aigada, arriba a córrer per les voreres. I d'això d'alçar les aceres, comentaris n'hi ha de tot color; ja veurem com acabarà, però és d'esperar que sigui per bé. Estarà asfaltat per Sant Jaume? Els del carrer d'Antoni Maura, ¿podran fer la seva festa pel setembre o enguany tendran excusa per no fer-la si no està arreglat el carrer?

De tant en tant, a la Redacció d'ES SAIG (tenim Consell de Redacció i tot) arriben crítiques per qualche comentari que aquest Sord ha reproduït. Aquí no podem fer més que repetir el que hem dit tantes vegades: els comentaris intenten esser festius, amb conya, i sense cap mala intenció. Ara bé, és comprensible que qualcú se senti molest si l'al·ludim i això, en podeu estar segurs, ens sap greu. I també hem de dir que moltes vegades hem deixat de reproduir comentaris que ens han fet arribar perquè els posàssim perquè els hem trobat ofensius.

UN SORD

Entre les activitats que organitza el Molí d'En Xina no manquen els concerts musicals com el d'aquest trio de clarinets format per uns bons amics que tots coneixeu.

NOTICIARI DE L'OBRA CULTURAL

ACTIVITATS DEL MES DE JULIOL

Els mesos de juliol i agost farem un petit parèntesi en les nostres activitats; això sí, per Sant Jaume hi haurà al nostre local del carrer del Bisbe nº 4 una exposició de fotografies de Joan Capellà titulada NATURES SILENCIOSES que promet ser molt interessant.

L'excursió del mes de maig, de Deià a Llucàncari, una meravella de paisatge, fou una mica trista perquè va fer fred, el sol no lluí gaire i només s'atreviren a nedar els més agosarats. Va ser un dia tranquil, bo per descansar, dormir i gaudir de la naturalesa. A la fotografia del costat podeu veure un bon grup d'excursionistes posant per a la posterioritat.

El comitè de les Illes Balears anti-cinquè centenari ens oferí la possibilitat de comptar amb la presència d'un membre de la Confederació de Nacions Indígenes de l'Amazones Equatorial i no la desaproveitàrem. La conferència de F. Viteri sobre "500 anys d'opressió, 500 anys de resistència" va ser la manifestació d'un testimoni directe sobre la situació real dels indis a l'Amazònia Equatorial: l'opressió en què viuen d'ençà del "descubrimiento" i la lluita per sobreviure.

Malgrat ser un home de poques paraules i poc expressiu, a l'hora de parlar dels seus problemes aconseguí connectar amb tots els presents.

SANT BERNAT DE MENTHON

Enguany els excursionistes han celebrat la diada de Sant Bernat, el seu Patró, al Puig de Son Roig.

Un grapat ben nombrós de membres del grup excursionista de la delegació a Algaida de l'Obra Cultural no es van voler perdre cap detall.

A les quatre i mitja de la matinada gairebé tothom, gent de totes les edats, ja era davant les cases de Son Roig preparat per partir a veure sortir el sol dalt del Puig. Quan arribà el grup dels més dormilegues, a les cinc, ens posàrem en marxa cap al cim amb les llanternes enceses, talment una processó de lluernes. Feia fred, però a mesura que ens enfilàvem ens anava espassant. Encara que els organitzadors haguessin netejat el camí i això facilità l'esforç de l'ascensió arribàrem ben suats.

Va parèixer que el vent s'havia calmat i tenguérem una estona de tranquil·litat mentre esperàvem la sortida del sol que, com que estava ennegulat, quasi no vérem.

Val la pena l'esforç de la pujada per poder disposar d'aquests moments de pau interior, són els moments de la celebració de la missa. Seguíam fent fred i, en acabar, la gent va davallar de quatres.

Quan fórem a baix, a una esplanada del pinar de Son Seguí, el GEM i els Muntanyistes ens convidaren a berenar de pa amb oli i companatge i es féu un homenatge a dos excursionistes insignes. Ja no feia fred.

El temps no acompanyà, però fou una experiència d'allò més emocionant.

~~~~~

Solucions als mots encreuats.

Horitzontals: 1. de Son Ramis. 2. isolar. avi. 3. forat. tnam. 4. af. t. anera. 5. mansament. 6. aguerrit. M. 7. D. M. ral. Cu. 8. ofesa. culé. 9. raresa. nul. 10. asocial. Bi.

Verticals: 1. difamadora. 2. esòfag. fas. 3. sor. número. 4. blatse. sec. 5. nat. arrasi. 6. rr. amra. aa. 7. a. tneilc. L. 8. manent. un. 9. ivart. club. 10. sima. mueli.

S.s.

G.g.

NOTICIARI

CAN FLOQUET HA TANCAT

El propassat dia primer de juliol, va tancar per darrera vegada les portes, un dels forns més emblemàtics del nostre poble, per no dir el que més. Com sabreu ens referim al forn de Can Floquet. Especialistes en fer un bon pa "pagés" des de sempre i també (si estaven comanades) unes esplèndides ensaïmades fetes estil antic.

Molts recordarem amb nostàlgia la vella costum de bescanviar el talec de farina per un pa d'aquells grossos que duraven una setmana. És un altre retall de la nostra petita història que desapareix per sempre.

Des d'aquestes pàgines volem despedir a madò Maria (vegeu-la damunt el portal el darrer diumenge de Juny) i a l'amon Tomeu perquè puguin viure el seu "retiro" en salut i per molts d'anys.

ELS COTXES ABANDONATS

Aquest cotxe, o el que en quedava, ja és història. Perquè fa poc, suposam que per ordre d'alguna autoritat, el varen retirar. Però hi romangué, a la vorera de la carretera de Lluçmajor, enfront de la carretera que du a Randa, un lloc perillós per al trànsit, un bon grapat de setmanes sense cridar l'atenció de qui pertoca.

La història és ben senzilla. Un bon dia apareix el cotxe abandonat -robatori?, detenció de xofer?, tant se val. A les poques hores n'han desaparegut, del cotxe, les rodes i tot allò que pugui ser aprofitable. Queden molts de dies per endavant perquè el cotxe sigui cruel objecte de tota casta de destrosses i malifetes. Dies per endavant per ser un símbol de desídia, d'abandó, ... Per sort, que sapiguem no hi ha hagut cap desgràcia.

Demanam, no sabem ben bé a qui, que no hi hagi una segona oportunitat.

FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA AL SANTUARI DE CURA

Vos oferim el programa de les actuacions que conformen el festival de música de Cura, un festival que de cada any guanya en qualitat i prestigi.

Dia 25 de juliol a l'església d'Algaida actuarà STUDIUM (Balears) amb obres de Rossini (commemorant el centenari d'aquest músic).

Dia 1 d'agost actuació a Cura del QUINTET DE VENT DE LA FILHARMONICA DE BERLIN (Alemanya) amb obres de Danzi, Hindemith, Ibert, Francaix.

Dia 8 d'agost també a Cura concert d'arpa de Stephanie Lecomte (Balears-França). Obres de Händel, Paradisi, Granjary, Liszt.

Dia 15 d'agost a Cura Rumiko Harada al clavicèmbal i Barry Sargent al violí interpretaran obres de Bach, Biber, Corelli i Vivaldi.

Diumenge dia 23 a l'església d'Algaida l'ORQUESTRA DE CAMBRA KREMLIM (Moscou) actuant de solista Pep Xisco Palou (flauta). Obres de Stanitz, Schubert, Rossini i Tchaikowsky.

PLUVIOMETRE

El passat mes de maig es van recollir un total de 84'2 litres, una quantitat d'aigua bastant considerable. Pel que fa al mes de juny s'han produït quatre dies de pluja que han donat un total de 40'8 litres.

Com sempre aquestes dades ens les ha proporcionades el nostre bon amic, l'apotecari Gabriel Martorell.

JORNADES LUL.LIANES

Durant el mes de juny s'han celebrat una sèrie de conferències sobre diversos aspectes de la figura de Ramon Lull, el seu pensament, el seu sistema filosòfic, la seva transcendència per a la nostra cultura. Les conferències es varen fer a Algaida, Montuïri, Lluçmajor i Porreres. De la d'Algaida va encarregar-se'n el nostre bon amic Pere Fullana que va glosar, entre altres punts, la relació de Ramon Lull amb la nostra contrada.

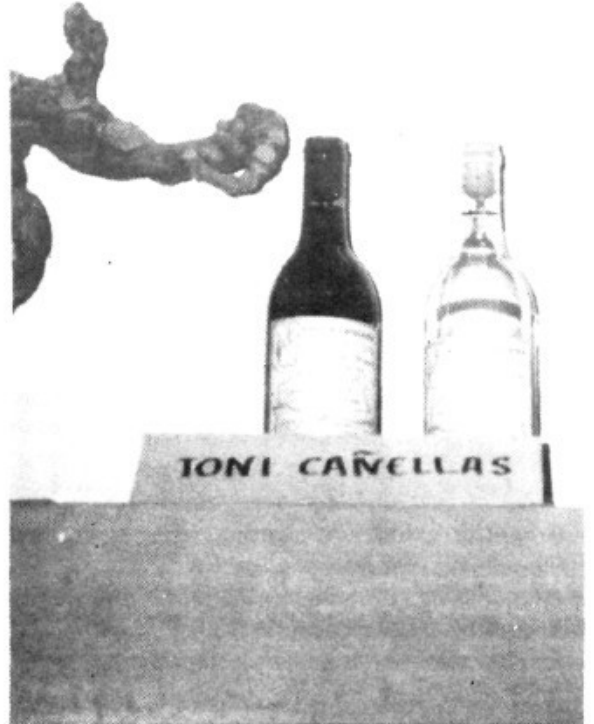
El diumenge dia 28 es va celebrar la cloenda d'aquestes jornades lul.lianes al Santuari de Cura. Vos oferim un moment de l'actuació de l'Orfeó Castelltix.

ELS VINS D'ALGAIDA QUEDEN BÉ A FORA POBLE

AAlgaida sempre hi ha hagut afició a fer vi, tradició vitivinícola. Gairebé tothom tenia un tros de vinya, i les grans possessions un bon celler. Moltes cases feien vi i encara ara en fan, la prova és que dos vinaters d'Algaida, Antoni cañellas i els germans Majoral, han participat a la cata de vins artesans mallorquins que, com cada any, s'ha organitzat dins la VI Mostra de Vins Mallorquins, que organitza i promou a Manacor la Confraria de Tastavins. Enguany també hi ha hagut una mostra dels vins de la zona de Castella i Lleó.

La cata se celebrà al Molí den Roca, dia 5 de juny. Cal dir que la cata era cega, és a dir, que fins que no es coneixia el guanyador, no es veia l'etiqueta. S'hi presentaren vins de totes les zones vitivinícoles de Mallorca, un total de nou blancs, tres rosats i deu negres. Els guanyadors absoluts foren els germans Majoral, que presentaren el millors vins de la vetlada. Varen obtenir el premi al millor vi rosat, realitzat amb raïm "Ull de llebre"; al millor vi negre, fet amb "Cabernet" i "Garnatxa" i el premi al millor vi de tots els presentats. Amb el vi blanc "Reasling" feren els segons.

Aquesta és la prova que amb esforç, amb la utilització de noves tècniques i amb la investigació constant, és possible fer uns bons vins artesans. Això sí, ho sabem de bona tinta, fent una feinada, quasi sense descans.

Voldríem animar des d'aquí tots els vinaters algaidins perquè lluitin per millorar els seus vins, perquè es presentin a properes edicions d'aquesta cata i, no en mancaria d'altra, perquè en siguin els guanyadors.

Enhorabona! I a veure quan el tastarem.

ESPAIS AULICA

SÓLLER - PALMA 92

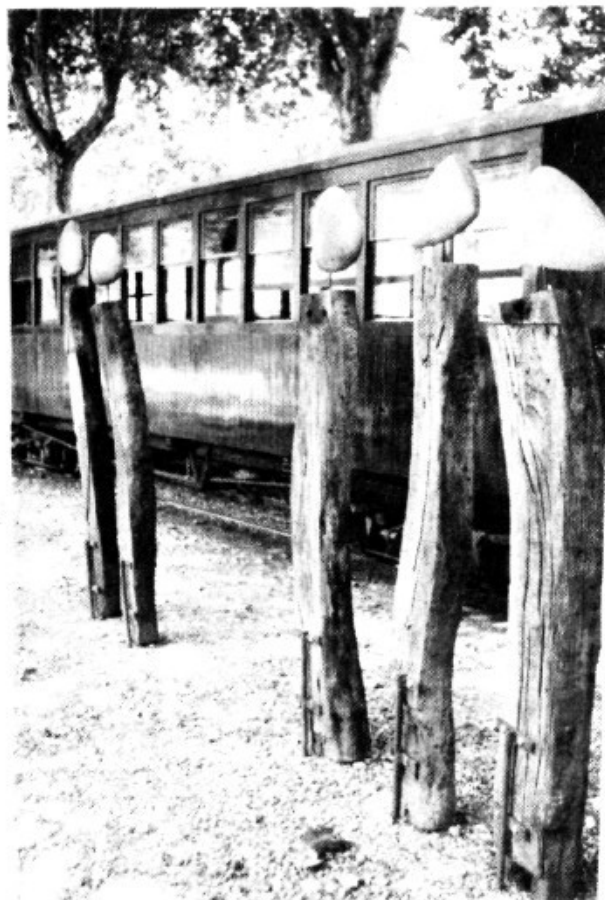
El collectiu artístic espais aulica, integrat per les algaidines Carme Hermoso i Elisenda Pipió, i les portolanes Pilar Sastre i Erna Ehlert, va fer la seva presentació pública el mes de setembre passat, amb una exposició de composicions escultòriques al campet del convent de Santa Clara de Palma. Si ja en aquella ocasió, un dels aspectes que més cridava l'atenció dels contempladors/contempladores era l'harmonia entre les formes creades per les quatre dones i el marc en què les havien col·locades (o potser ja les hi havien creades, allà?), ara el taller d'art que han triat per fer-ne la segona temptativa pública és encara més inconformista: les estacions del tren que, sense presses, uneix Palma i Sóller (el túnel, per sort, encara no és viu, i no creim que se'n derivi gaire vida).

Traslladar unes formes escultòriques al paper, és tasca de reconeguda dificultat. Us haureu de conhortar amb la fotografia que il·lustra aquesta plana, i amb la presentació que en féu, de la segona exposició, una altra algaidina, na Pia Verger.

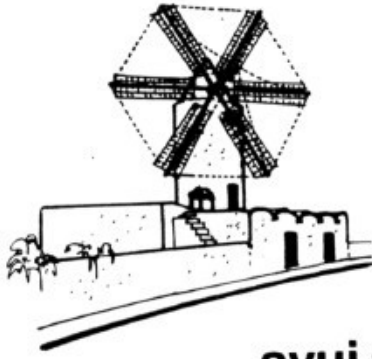
"Les dones d'espais aulica han sortit de nou a sentir bategar l'espai i, fonent-se en l'abraçada, amarades de la seva essència, han concebut les formes. És l'espai que modela la forma, s'hi enrevolta i l'arrodoneix.

Aquesta vegada l'escenari que els ha inspirat és el de dues estacions del tren de Sóller; cap i cua o cua i cap d'un plaent recorregut. Les estacions de Palma i Sóller són, doncs, on s'integren harmoniosament les formes d'espais aulica. Allí, on s'espera amb esperança que alguna cosa esdevingui mentre la vida passa devora i el temps s'atura a l'andana. Allà, entre carrils i vies, sota l'esveltesa de les xicarandanes i el sol de juny; entre el tràfec de gent que va i ve, on se veu, se palpa, se sent el renou d'olor de tren.

Caminant, vine, atura't a assaborir les seves formes lentament i amb calma. Aleshores, ben carregat, reprèn el camí a la recerca de nous àmbits..."

Nota final (i no gens anecdòtica): la tercera exposició d'espais aulica serà a Algaida, aquest Sant Jaume i també a un espai ben suggerent: el molí den Boi, que és, com sabeu, el situat al carrer Nou.

Els Molins Fariners d'ALGAIDA

avui: MOLÍ VELL DE RANDA

Es troba situada aqueixa edificació al Carrer Església nº 28, vora el revolt que domina el molí d'En Xim, que estudiàrem fa un grapat de mesos. Si no fos perquè perdura el seu topònim, ningú diria que allà s'hi trobava emplaçada l'esvelta figura d'un molí fariner. De tota manera, s'ha de reconèixer que el lloc és quasi immillorable, ja que es trobava situat damunt l'altiplà que conforma el llogaret de Randa, on hi baten tant els vents dominants de tramuntana com els de mestral, so els embats que puguen des de la costa llucmajorera, vorejant el Puig de S'Escolà.

L'estructura primària d'aquest molí estava conformada per tres naus de volta de canó -de considerable alçada interior- paral·leles al carrer, amb la torre centrada a la nau intermitja. La data de la seva construcció no figura escrita al llindar del portal forà ni al d'accés superior de la torre, com de vegades hem trobat. Segurament les grans reformes que va sofrir al llarg del temps ho han esborrat.

A la part alta del sòtil de la volta de canó, corresponent a la bòveda de més lluny del carrer, amagada rera el pinte de la xemeneia, hi figura gravada en canvi la data de l'any 1841 que, segons tradició oral familiar, degué correspondre a la primera gran reforma interior que sofrí el molí.

Com a curiositat citarem que Pere d'Alcàntara Peña publicà a la "Revista Balear" l'any 1872 l'altària a què es trobaven els diferents pobles i llogarets de Mallorca damunt el nivell del mar. De Randa notifica que va midar-la damunt el terrat d'envelar del Molí Vell, propietat

aleshores de Pere Joan Cantallops "d'es Molí". La referida alçada és de 280'26 metres, latitud 39° 31' 34'' i longitud 6° 35' 54''. Al voltant d'aquesta data (1872) degué esser quan el molí deixà de funcionar, deixant aquesta funció al més modern i veí molí d'En Xim.

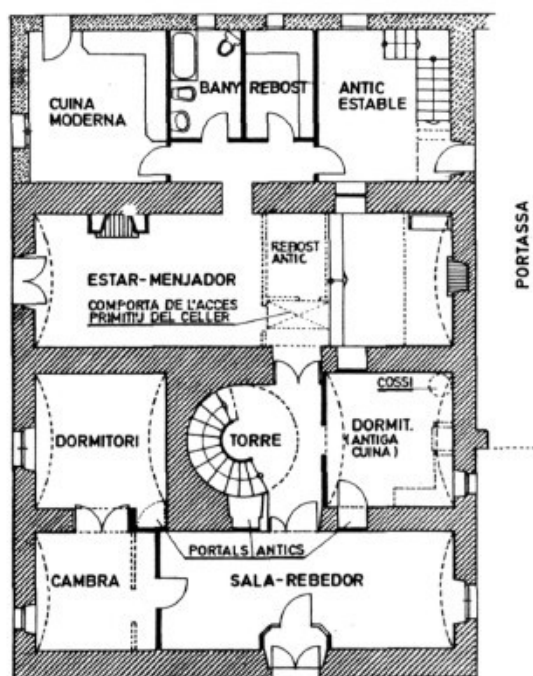
Aquest Pere Joan Cantallops fou el darrer moliner que molturà al molí Vell i a la seva mort l'heretà el seu fill Pere Joan Cantallops Sastre, que morí l'any 1924 i el deixà a l'hereu Pere Joan (com els anteriors) Cantallops Tomàs, que en fou propietari fins a la seva mort ocorreguda fa 24 anys, deixant l'herència del molí a la seva filla i propietària actual Joana Cantallops Pou.

Da. Joana se'n recorda que de petita ja havia vist el buc inacabat del pis situat damunt el terrat d'envelar, adossat a la torre, i que aquesta sobresortia part damunt la teulada, sense capell, que ja s'havia fet malbé. Fins que fa devers 30 anys decidiren fer la segona gran reforma, posant termini a les humitats provocades per la torre i acabant de fer habitable el pis superior.

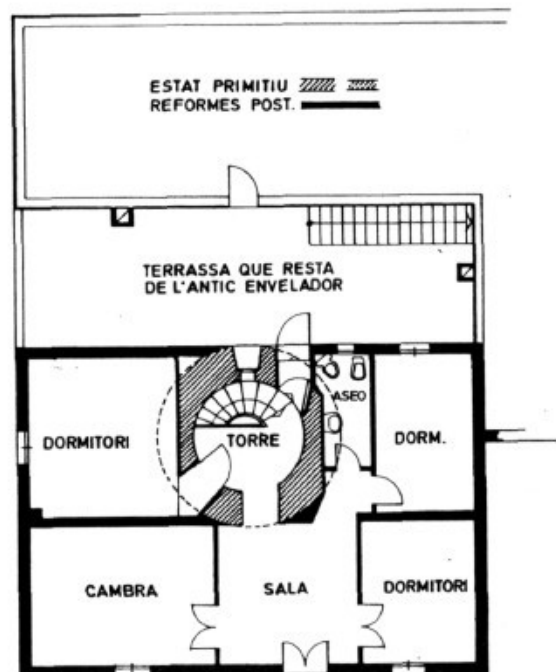
A la primera nau de la planta baixa ampliaren la cambra-dormitori de la part de ponent i condemnaren la primitiva porta d'accés. Tapiaren dues portes més que donaven pas a la torre i a la primitiva cuina, quedant al seu lloc dos armariets. Derruïren quasi la meitat del mur de la torre per obrir tres nous portals i deixar-la

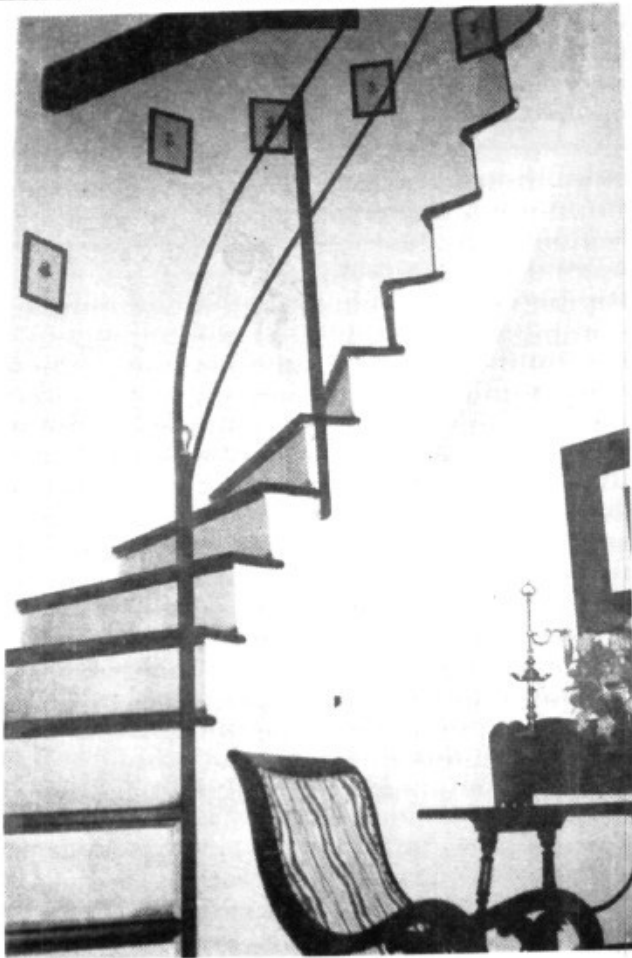
convertida en distribuïdor (vegeu als plànols adjunts la disposició primitiva puntejada). Dos d'aquests portals resten alineats amb el batiport del portal forà i el tercer dona accés a un dormitori que ocupa la primitiva cuina. A la tercera nau esbucaren un petit distribuïdor que contenia la comporta del celler i el rebost, quedant tota la nau d'una sola peça que dona cabuda avui a l'estar-menjador amb dues xemeneies: una lateral situada prop de la sortida a una terrassa exterior, l'altra al fons de l'estança i centrada damunt el replà, dos esglavons més elevat per mor del sòtil del celler. L'accés actual del celler es va resoldre enginyosament a través d'una comporta que al mateix temps serveix de seient d'un banc d'obra, situat a un racó vora la xemeneia.

Adossat a la tercera nau hi havia l'antic estable que, quan entrà en desús, fou substituït per la moderna cuina, un quartet de bany, un rebost i la pujada al primitiu sostre de palla, avui també reconverit en magatzem; però això ja són dependències alienes al molí estRICTE.

CARRER ESGLESIA

PLANTA BAIXA
Escala 1:200PLANTA ALTA
Escala 1:200

Al pis superior fa una trentena d'anys rebaixaren l'altària de la torre fins baix la teulada i escapçaren les seves parets per rectangular. les habitacions i acabar de fer habitable l'antic buc, acabant tal com queda descrit al plànol adjunt. Del primitiu terrat d'envelar només en queda de testimoni una tercera part, d'esquena al portal que li servia d'accés, que estava encarat al frontis principal.

L'escala de la torre fou substituïda per una més ampla i amb els esglaons més dolços per fer-la més còmoda. Aquesta torre sabem per referències que constava de tres plantes intermitges. La primera donava sortida a l'envelador, la segona servia per ensacar la farina un cop mòlta a la planta superior que contenia les moles i la resta de mecanismes que hem descrit en altres ocasions. D'aquests mecanismes no se'n conserva cap vestigi ni en la memòria familiar de les persones de més edat.

La propietària actual ens contà, quan férem el reportatge del molí d'En Xim, que l'amo'n Francesc "Xim"

havia fet d'organista a l'església de Randa. És curiós que a la mort del "tio Francesc", com l'anomenava Da. Joana, fos ella mateixa qui el substituï quan només tenia 11 anys d'edat. Per poder arribar al teclat li hagueren de posar un missal damunt la cadira.

No volem despedir-nos del Molí Vell de Randa sense deixar constància del fet que, inclús als poblets petits com és el cas de Randa, han perdut un poc de vigència les relacions personals dels seus moradors. Avui ja no s'acostuma anomenar "tio" com feia Da. Joana amb l'amo'n Francesc "Xim". D'aquest tema parla la cançó referida a les cases d'aquell redol. Diu així:

Es Molí Vell i Can Xim,
Son Calet i Can Pontà;
un temps no miraven prim
en so deixar-se es pa.

Text, plànols i fotografies:

MIQUELSASTRE "FIOLET"

PINA

FESTES D'ESTIU. FESTES POPULARS. FESTES DE PINA

Enguany anomenades festes d'estiu, encara que calor pràcticament no n'ha feta, nom que serveix per distingir-les de les festes que podríem anomenar de tardor o festes patronals o festes dels Sants Metges o festes de Sant Cosme i Sant Damià.

Encara no estam ficats dins l'ambient estiuenc, són aquestes unes festes prime-renques i es fan en un bon temps, ja que encara no n'hi ha per altres pobles dels voltants, i per altra part la gent no va embafada de festes i les disfruta més.

A l'hora de redactar aquesta plana, només vos podem xerrar de la comèdia del divendres, on hi hagué una gran participació i agradà molt a la gent major i també als més joves. Bé, com sabeu, tots els actes són de franc i les festes estan organitzades per l'Ajuntament, actuant com a delegat i responsable el regidor de Pina. El dissabte dematí hi ha hagut tirada de guàtleres local amb una participació acceptable, encara que la veritat és que no ha estat molt nombrosa. En aquests moments s'està disputant un partit de futbol aleví entre Algaida i Petra; en l'equip d'Algaida hi juguen un grapat de nins de Pina. I abans, a Sa Plaça, hi ha hagut jocs pels al.lots, que han estat molt concorreguts, amb la col.laboració de nombroses mares. Per anit, dissabte vespre, hi ha concert a càrrec de l'Orfeó Castellitx i Berbena, així com una revetla de pinyol vermell.

Pel diumenge, missa de festa; seguidament inauguració de la Unitat Sanitària Local, amb l'actuació del grup de ball de bot "Sa Font de Pina". Està previst que l'acte estigui presidit pel President de la Comunitat Gabriel Cañellas. L'horabaixa, carreres pels al.lots, partit de futbol benjamí entre Sencelles i Algaida. El vespre, concert de la Banda Municipal d'Algaida i ball de bot amb el grup Revetlers del Puig d'Inca. I per acabar, gran traca final.

Sentim no poder xerrar de com hauran anat les festes, emperò estam escrivint això el dissabte horabaixa i, per tant, per raons òbvies ens és impossible parlar del que ha de succeir.

LA UNITAT SANITÀRIA. Hem pogut veure el local amb les obres totalment acabades i llest per esser inaugurat, i creim que els pineros ens podem alegrar i sentir orgullosos del resultat final. La paraula és admiració, hem quedat admirats de lo bé que ha quedat, creim que no s'han escatimat esforços tant en l'obra com en els acabats i en el dotament de la infraestructura sanitària, instrumental i aparells; encara que en aquest aspecte és el metge qui ha de donar l'opinió, ens consta que la seva opinió és que està molt ben dotat de material. Crec que a Pina, si ens ho haguessin dit fa uns anys, no haguéssim cregut que a hores d'ara poguéssim disposar d'un local tan complet i tan ben acabat. Pens que tots ens hem de felicitar, perquè el gran beneficiat d'aquesta obra serà el poble, que són tots els pineros; ja sabem que com manco hi haguem d'anar més contents podem estar, serà senyal que estam bons. Volem donar l'enhorabona a l'Ajuntament, al regidor de Pina Antoni Sureda i als regidors de Pina de l'anterior legislatura, que també tant varen fer per donar les primeres passes del local ara acabat; també volem felicitar al picapedrer i demés instal.ladors que han construït el local per lo ben acabat que està. I també volem felicitar a tots aquells que de qualque manera confiaren i donaren el seu recolzament als regidors responsables d'aquesta obra. No volem acabar les felicitacions sense donar l'agraïment a les Monges Franciscanes de Pina per haver pogut emprar durant tants d'anys el seu convent i tenir una sala habilitada per visitar i fer les cures el metge, així com medicament i injeccions, suplint la mancança de la unitat sanitària que fins ara hem tengut els pineros. La nostra felicitació i agraiement a les monges per aquesta labor tan important i necessària. Gràcies.

XESC OLIVER

L'AJUNTAMENT INFORMA

SANT JAUME - JULIOL 1992

El dia 6. Inici dels tallers de manualitats a les Escoles.

El dia 12. A les 22 h, concert de la Banda de Música d'Algaida a la Plaça.

El dia 17. A les 21.30h, conferència a càrrec de Pere Fullana sobre "Història de la vila d'Algaida" a l'Ajuntament.

El dia 19. A les 20 h, concert de l'Orfeó de Castellitx a l'església.

EL DIA 24. LA REVETLA.

A les 18.30 h, passacarrers de la Banda de Música d'Algaida, acompanyada dels capgrossos.

A les 19 h, inauguració de les exposicions.

A les 19 h, presentació de les noves cre-a-ccions de Titoieta Ràdio.

A les 20 h, els cossiers faran el quadrat.

A les 22.30 h, concert a càrrec de la Banda de Música d'Algaida a la Plaça.

A les 23.30 h, verbena amb l'Orquestrina d'Algaida i Canyamel, a les Escoles.

A les 24 h, rodelles a la Plaça i, després, a les Escoles castell de focs artificials.

EL DIA 25. SANT JAUME.

A les 9 h, albada pels xeremiers d'Algaida.

A les 11 h, missa de festa. Els cossiers ballaran l'Oferta. Amollada de coloms pel Club Colombòfil d'Algaida. Titoieta Ràdio ho retransmetrà en directe.

A les 13 h, lliurament de trofeus dels tornejos d'escacs i de futbol a l'Ajuntament.

A les 15.30 h, II Gran Ginkana Cultural i d'Habilitat de cotxes.

A les 21.30 h, concert de cambra del grup musical Studium a l'església.

A les 22.30 h, el grup Picadís representarà l'obra La tia d'en Carles, a la Placeta de Sitjar.

A les 0.30 h, lliurament de premis de la Ginkana i projecció d'imatges, Algaida '92, fet per Titoieta Ràdio.

Al final hi haurà l'actuació del grup de rock La Fosca.

EL DIA 26. SANTA AINA.

A les 9 h, tirada local de guàtleres a Binicomprat, organitzada per la Societat de Caçadors.

A les 10 h, entreteniments per a nins i nines, organitzats pel Grup d'Esplai.

A les 11 h, actuació del grup Cucorba.

A les 12 h, l'APA farà carreres de joies, cucanyes i altres entreteniments.

A les 15.30 h, carreres de bicicletes.

A les 18 h, festival d'aeromodelisme a la Tanca d'en Vicari.

A les 18.30 h, partit de futbol entre l'Algaida i un potent equip.

A les 22 h, revetla folklòrica a la Plaça, amb el grup S'Estol des Gericó.

A les 23 h, actuació d'Ossifar a la Plaça.

A les 0.30 h, fi de festa i traca final.

L'AJUNTAMENT INFORMA

- Aquest mes de juny l'Ajuntament d'Algaida va signar el Conveni amb l'Ibasan de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori, per tal de construir la nova Estació Depuradora. Aquesta Estació Depuradora servirà els pobles d'Algaida i Montuïri.

- El passat dia 5 de juliol, dins el programa d'actes de les festes de Pina, es va dur a terme la inauguració de la Unitat Sanitària de Pina. A la inauguració, hi assistiren el president del Govern Balear i el conseller de Sanitat i Seguretat Social.

- Amb motiu de la instal·lació de la Xarxa d'Aigua Potable i Sanejament, concretament per a l'asfaltat posterior, l'Ajuntament s'ha vist obligat amb certa urgència a promoure l'obra de aixecament de les voravies a fi que aquestes no quedassin més baixes que l'asfalt.

Per evitar aquesta obra, es va consultar amb l'enginyer director la possibilitat de rebaixar el carrer, però ens informà que no era recomanable, ja que resultaria molt més costós.

Els carrers afectats seran el Colomer, Migdia, Sant Joan, Plaça, Aigua i Tanqueta.

Aquesta mesura es duu a terme amb la finalitat d'aconseguir un millor acabament de les obres que estan actualment en marxa i es realitzaran totes les gestions necessàries per tal d'evitar molèsties als afectats.

En principi, l'Ajuntament es farà càrrec de les despeses del "bordillo", perquè els veïnats hagin d'assumir únicament les de l'enrajolat o empedrat.

CENTRE CULTURAL D'ALGAIDA

promotor de Titoieta Ràdio.

El CENTRE CULTURAL D'ALGAIDA, és l'entitat promotora de TITOIETA RÀDIO, que actualment explota en període de proves, la freqüència de ràdio municipal de la vila d'Algaida.

titoieta ràdio, 107.5 fm

PROGRAMACIÓ ESTIU '92

DISSABTES

- 10,30h- Iníci de les emissions.
- 10,35h- D'ACÍ I D'ALLÀ.
Programes d'intercanvi amb l'EMUC (Catalunya)
- 11,00h- CAP PROBLEMA NI UN.
Revista d'estiu.
- 12,00h- TITOIETA INFORMACIÓ.
Informatiu local.
- 12,05h- CAP PROBLEMA NI UN.
Continuació des de la ter-
rassa de Titoieta Ràdio.
- 13,15h- ESGLÉSIA-NOTÍCIA.
Una producció de l'Església
de Mallorca.
- 13,30h- TITOIETA ESPORTS.
Actualitat esportiva local.
- 14,00h- DE DUES A TRES, oberts a la
mediterrània.
El programa d'estiu ple de
colors per a refrescar-nos
les calors.
- 15,00h- NO VOLEM SER.
Programa dedicat al pop-
rock en català.
- 16,30h- CAIXA DE MÚSICA.
Melodies romàntiques i mú-
sica instrumental.
- 18,30h- BOOGIE WOOGIE COUNTRY
GIRL.
El tot i més del rock.
- 20,00h- NODULS PROLAPXATS.
- 22,00h- Fi de les emissions.

DIUMENGES

- 17,00h- MONSTER MANNIA.
Musical.
- 18,00h- OMEGA.
Musical.
- 19,00h- Fi de les emissions.

DILLUNS

- 22,00h- CAP PROBLEMA NI UN.
Redifusió.

DIMARTS

- 22,00h- NO VOLEM SER.
Redifusió.

DIMECRES

- 22,00h- CAIXA DE MÚSICA.
Redifusió

DIJOUS

- 22,00h- BOOGIE WOOGIE COUNTRY
GIRL.
Redifusió
- 23,30h- NODULS PROLAPXATS.
Redifusió.

oberta a les mediterrànies

Els principals objectius d'aquesta associació cultural són dos:

- Impulsar la normalització lingüística de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, col·laborant decididament en el ple compliment de la llei de normalització lingüística de la nostra Comunitat Autònoma, aprovada per unanimitat pel Parlament Balear el dia 29 d'Abril de 1986.
- Promoure i vetllar per la dinamització social i cultural del municipi d'Algaida.

Qualsevol persona pot ésser soci del CENTRE CULTURAL D'ALGAIDA i així ajudar a desenvolupament dels objectius a través de TITOIETA RÀDIO. La principal garantia que us podem oferir són els fins ara 5 anys de ràdio local.

- La quota de soci anual és de 1.000 pessetes. Per raons pràctiques únicament s'admet el pagament pel banc.

EL RACÓ DELS LLIBRES

JOAN FUSTER

Aquest mes hem de lamentar la pèrdua d'una de les personalitats més importants del nostre àmbit cultural i l'assagista més profund, lúcid i considerable de les lletres catalanes dels darrers cinquanta anys. El valencià de Sueca Joan Fuster va morir sobtadament als 70 anys deixant-nos una obra extensa dedicada sobretot a l'assaig si bé inclou nombrosos treballs d'història, de crítica i de divulgació literària i diversos llibres de viatges.

Una part de la seva obra està dedicada al País Valencià, a la seva història, cultura i problemes d'identitat. El seu llibre "Nosaltres els valencians" (1962) va despertar fortes polèmiques, però tothom coincideix a reconèixer que significà la primera anàlisi seriosa del valencianisme i segueix essent una obra cabdal; les idees que conté -ampliades i matisades en obres posteriors- es mantenen vàlides.

La seva sòlida formació humanista es manifesta en nombrosos assaigs on tracta temes morals, històrics, polítics i de la vida quotidiana; hi mostra la seva consistent preparació i la influència d'autors com Montaigne i els enciclopedistes francesos. Indicam només alguns títols: "Diccionari per a

ociosos", "Causar-se d'esperar", "Consells, proverbis i insolències", "Pamflets", "L'home, mesura de totes les coses", "Un país sense política", "Sagitari" i molts altres.

S'ha assenyalat en la seva obra "tant una profunda visió humanista i un innegable voluntarisme polític com un criticisme escèptic i un humor corrosiu". El seu mestratge havia fet d'ell una de les figures més representatives i emblemàtiques de la vida cultural dels Països Catalans, la consciència unitària dels quals ha contribuït poderosament a crear. Per cert que aquest és un caire que no li perdonaren els seus enemics els quals intentaren reduir-lo al silenci amb un parell d'atemptats.

Amb la desaparició de Joan Fuster es produeix un buit difícil d'omplir dins les lletres catalanes. En aquests moments el millor homenatge que li podem retre és el de llegir -o rellegir- les seves obres. Aquest és el nostre suggeriment.

VÍCTOR MULET

LA NEGACIO DE DEU A MARX (II)

El marxisme és un messianisme. L'escatologia marxista és el comunisme. El Messies és el proletariat, la classe més oprimida, la més sofrida, la més capacitada per fer la revolució. El proletariat, a través de la lluita de classes, conduirà la societat al socialisme. Dins el sistema socialista, cadascú té segons el seu treball. A través del socialisme, s'arribarà al comunisme on cadascú tindrà segons les seves necessitats. En el comunisme, l'home estarà naturalitzat i la naturalesa humanitzada. El comunisme és la superació de totes les alienacions, el regne de la fraternitat, la meta definitiva de la humanitat. La mort, però, també està present dins la terra promesa del comunisme.

Finalment, ens hem de preguntar si la religió és essencial o accidental dins l'obra de Marx. Per a Marx, ¿seria possible una fe en Déu i un cristianisme que no estiguin al servei de l'opressió, sinó de l'alliberament de l'home? Sobre aquesta qüestió, s'ha escrit molt i s'han donat distintes respostes. Algunes d'aquestes respostes són:

a) Per a la ideologia marxista-leninista, l'ateisme és essencial al marxisme.

b) Teòlegs com Barth, Tillich, etc. varen considerar que el desig de pau i de justícia, del marxisme eren compatibles amb l'Evangelí.

c) La teologia política i la teologia de la lliberació s'han inspirat en pensadors marxistes almanco en allò que es refereix a l'anàlisi de les situacions socials.

d) Pau VI a l'"Octogessima adveniens" parla de distints plans dins el marxisme: el marxisme com a lluita de classes, com a exercici del poder polític i econòmic, com a ideologia basada en el materialisme dialèctic i en la negació de tota realitat transcendent, com a mètode científic i instrument de treball per investigar situacions socials i polítiques. De totes maneres, en aquest escrit es reconeix la relació intrínseca entre aquests distints plans.

En aquesta qüestió hem de respondre que l'ateisme és essencial al marxisme. De fet, Marx va criticar el cristianisme en bloc; també el cristianisme compromès en la causa del proletariat.

Per altra part, el messianisme intramundà propi del marxisme és incompatible amb l'escatologia cristiana. També i sobretot, hem de dir que, per a Marx, l'home és el seu propi creador i el seu propi redemptor: "L'arrel de l'home és el mateix home", "L'home és l'ésser suprem per a l'home". Aquesta autonomia radical exclou tota classe de teonomia.

Per tant, el marxisme és essencialment ateu. Si volem parlar d'un marxisme amb possibilitats de creure, ha de ser un marxisme fonamentalment revisat ja que no seria el marxisme originari de Karl Marx.

Quant a la crítica de Marx, ens limitam a les següents observacions:

a) En primer lloc, hem de reconèixer que la situació de la societat en la qual Marx vivia, reclamava una enèrgica resposta als seus problemes. També hem de reconèixer que els cristians, llevat d'honroses excepcions com la del bisbe Ketteler, no varen ésser prou sensibles a la qüestió social. Els cristians en general tenien una visió caritativa i poc estructural de la problemàtica d'aquella societat turmentada per la misèria. Els cristians necessitaven una lliçó.

b) Marx va dedicar la seva vida a la causa de l'home, la seva gran aspiració era l'emancipació de l'home. El servei a la causa de l'home va costar a Marx pobresa, persecucions, incomprendiments, en definitiva, dolor. Aquesta actitud de Marx mereix respecte i admiració.

ANTONI RIUTORT

EL DARRER PA DE CAN FLOQUET

Tots sabíem que a Can Floquet tancaven el darrer dia de Juny, però fou bé per casualitat (i per mor de les obres del clavegueram) que, anant cap a Son Pericàs, l'horabaixa, vaig passar-hi i vaig pensar que havia de comprar un pa, el darrer que compraria a Can Floquet.

I vaig comprar el darrer pa a Can Floquet, i el darrer pa de Can Floquet, ja que Na Maria me va vendre el darrer que li quedava i que tenia amagat.

No poguérem parlar mass, a tots dos se'ns va fer un nus....i ens despedírem.

Però per Son Pericàs va desfilair pel meu pensament tot un seguit de gent i episodis de la vida del poble els darrers quaranta anys, relacionats amb el forn. Des dels darrers anys quaranta, quan dormia a Sa Placeta, i encara ben fosca negre sentia una veu que pegava un crit de "¡Pastau!" i seguia amb la bicicleta a acabar la volta. Era l'amo de Can Floquet, que tenia el forn a punt.

Era aquells anys quan moltes famílies duïen la seva farina al forn (jo era l'encarregat de dur-la a Can Floquet) perquè pastassin aquella mateixa farina i fessin un parell de pans ben grossos, "morenos". Després passàrem a canviar la farina per pa, i, més endavant, quan ja començava a haver-hi dobbés, la gent va comprar el pa, com ara, tant si tenien blat i farina a caseva, com si no.

Hi ha molts altres forns, a Algaida, amb la mateixa, o més qualitat, però pens que Can Floquet conservava el seu entorn com fa molts anys, i que tancant se'n va un altre trocet del nostre poble, cada vegada amb manco senyals d'identitat propis.

Això sí, Maria i Tomeu, el descans el teniu ben guanyat, i no ens queda més que desitjar-vos una jubilació feliç i agrair-vos la vostra feina diària, callada, que feu possible que, amb la feina de molts altres com voltros, el nostre estimat poble d'Algaida sigui per noltros el millor de Mallorca.

JOAN MULET

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Joan Llaneras Trobat.
Va morir dia 16 de maig a
l'edat de 75 anys.

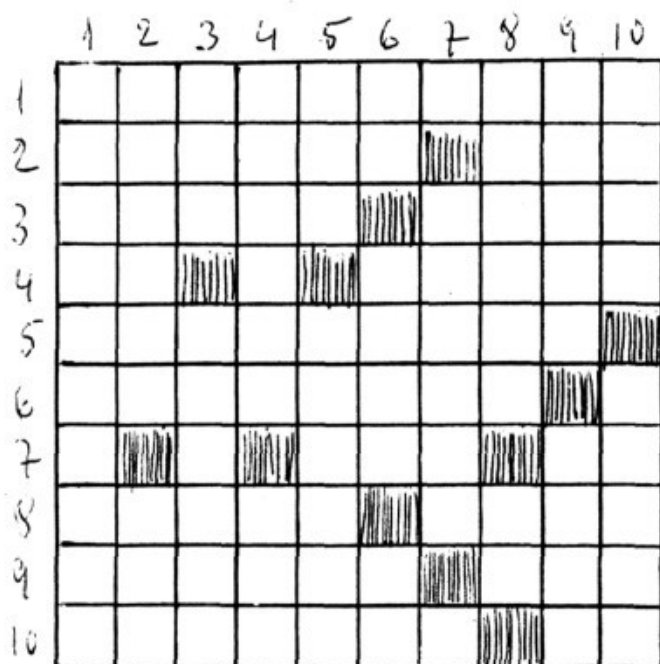

Antoni Mulet Amengual.
Ens deixà dia 29 de maig
als 60 anys d'edat.

NAIXEMENTS

Margalida Fullana Puigserver, filla
d'Antoni i Maria Magdalena. Va néixer
dia 3 de juny.

PASSATEMPS

Horitzontals: 1. Nom que tenia al segle XVIII l'actual carrer de la Unió (segons Berard). 2. Aïllar. Padrí. 3. Obertura, orifici. Molt, en gran nombre (al revés). 4. Nota musical (al revés). Consonant de tot. Sorra (al revés). 5. Amb mansuetud. 6. Habituat als perills i a les fatigues. Mil. 7. Cinc-cents. Mil. Quarta part de la pesseta. Coure. 8. Disgustada, agreujada. Seguidor del Barça. 9. Anomalia, excentricitat. Ineficaç, incapaç. 10. Que rebutja les formes de vida de la societat. Bismut.

Verticals: 1. Denigratòria, calumniadora. 2. Conducte que va de la faringe a l'estómac. Fulla de palmera. 3. Religiosa, germana. Xifra, guarisme. 4. Pal bifurcat en un extrem que sosté les branques dels arbres (al revés). Eixut, expremut. 5. Nascut. Devasti, enderroqui. 6. Dígraf. Instrument per atacar o defensar-se (al revés). Vocal repetida. 7. Vocal. Parroquià, consumidor (al revés). Cinquanta. 8. Durant els segles XI-XV, pagès de remença. Un hom. 9. Subjecti, fermi (al revés). Societat, casino. 10. Zona més profunda de l'escorça terrestre. Darrera secció de l'entestí prim (al revés).

Les solucions als mots encreuats les trobareu a la pàgina 7.

I A I R B E C T R
L E S C O L E S E
I O S F A M L A N
C D F U S O E N T
E A D O G R S A N
C I C C T I T O E
S D E A B S I L M
E A S L L P I A I
R R A L A M R R L
E N R B A E L L C
S O U C L L S E B
E C L L S P I T S

Sopa de lletres

Heu de localitzar deu noms d'home que comencen amb la lletra "c". Amb les lletres que vos sobrin llegireu un pensament de Fra Anselm Turmeda.

T R J U S T E M S M
A M E L L J E I S S
O N M A O M T U E L
L E A A M S A Q M E
L M N L U E T A A M
J U A J M E L O L P
E A A S S A A J L E
S J E R O N I B U S
U D E Q U E N Y A O
S E V E I D R O J J
N O J A C I N T S A

Solució a la passada sopa de lletres:

Una vegada eliminats els 10 noms d'home començats per "j", podeu llegir: "Tres mamelles són: mamella, mamelleta, mamellassa albudequenyà e venosa". (Fra Anselm: Llibre de tres).

UNA XERRADETA... (acabament)

Per ventura si no hi hagués aquests grups, tasques com aquesta no es durien a terme.

Jo crec que les institucions som noltros: col.laborar amb les institucions és col.laborar amb els ciutadans.

De fet la recollida la féreu amb l'Ajuntament i la Parròquia...

Amb l'Ajuntament perquè representa tot el poble, i amb la Parròquia perquè el GRUP S'ESQUELLA hi pertany, i perquè és una tasca social que ens proposarem fer, d'una manera totalment desinteressada i sense cap fi lucratiu.

Quins materials van ser els que més recollíreu?

El que la gent va donar més van ser electrodomèstics: geleres, televisors grossos, cuines...

També hi va haver molt de paper, molt de vidre (a una sola casa quasi en recollírem un remolc). La gent va donar molta de roba i en bon estat.

Aquesta roba s'aprofita tal com està per enviar-la a països de l'Est, no es recicla directament, sinó que és utilitzada per tornar a dur.

Tota aquesta recollida l'heu feta amb coordinació amb la Fundació DEIXALLES. Per què no ens comentés breument què és DEIXALLES?

Bé, DEIXALLES és una fundació sense fins lucratiu, constituïda per l'acció social de CARITAS i la PIMEM (Pe-

tita i Mitjana Empresa de Mallorca). El seu objectiu fonamental és la reinserció social de les persones marginades. Té un centre de rahabilitació i de feines terapèutiques. DEIXALLES compta amb un taller de fusteria, on arreglen i restauren mobles; un altre d'electricitat, on es reparen electrodomèstics. També seleccionen paper per poder dur a reciclar. Tots els doblers que es recapten van destinats a la gent necessitada.

A part de la Fundació DEIXALLES, m'agradaria afegir que hi ha una altra entitat que aprofitarà part del material que vàrem recollir; es tracta de l'associació REMAR.

A DEIXALLES ens digueren que segons quin material no se l'endurien perquè no el poden aprofitar. Per aquesta raó ens vàrem posar en contacte amb aquesta altra associació, REMAR, que fa una funció paral.lela a la de DEIXALLES; es dedica a fer "mercadillos" i tot el que recapta ho destina a la gent necessitada.

Tot això ens ho ha contat en Joan Ferragut com a representant del GRUP S'ESQUELLA. Li agraim els seus aclariments i els encoratjam, a ell i al seu grup, a seguir amb aquesta tasca tan noble.

BIEL SASTRE

UNA XERRADETA AMB...

en JOAN FERRAGUT

DEL GRUP S'ESQUELLA

Madò Miquela no sabia què havia de fer amb tres dotzenes de tassons vells que guardava dins una capsa, feia un caramull d'anys.

L'amo Antoni tenia una bicicleta sense rodes (feia 23 anys que no hi colcava) arraconada dins el porxo.

A una botiguera encara li quedaven dos expositors de sopa "El Gallo", "Pastas Gallo", (ja estaven tots rovellats) de quan tenia la botigueta.

Fa unes setmanes uns cartells (n'hi havia per tot el poble) van solventar un petit problema a Madò Miquela, a l'amo Antoni i a la botiguera. A la fi qualcú havia organitzat una recollida de material reciclable. I què és això?

Per ventura el missatge del GRUP S'ESQUELLA no havia quedat massa clar, o per ventura la gent no estam educats, encara, per aquestes coses.

Noltros vàrem fer una circular on explicàvem què havien de fer i què era unà recollida de materials reciclables (roba, vidre, paper, electrodomèstics).

Ara bé, era la primera vegada que es feia a Algaida; és normal que la gent aprofitàs, a lo millor, per treure objectes com bicicletes o motos, n'hi havia una que pareixia de principis de segle.

Podria esser, crec jo, que la manera d'informar no fos la més adequada.

Des de la Fundació DEIXALLES insisteixen que l'educació és molt important. I no tan sols a l'hora de fer una campanya com la que férem. Les famílies s'han d'acostumar a que molts de materials que usen quotidianament es poden reciclar. D'aquesta manera fan un bé ecològic i econòmic. S'evita la destrucció de molts de recursos naturals.

Molta gent diu que és ecologista. Molta gent parla de materials reciclables. S'ha convertit en una moda tot això?

No sé si la paraula moda és la més adequada. Tot el que és novetat, perquè abans no s'ha fet, és una moda.

El que passa és que això no tocaria ser una moda, hauria de ser una cosa assumida d'abans. Un dels principals motius que a Mallorca no tenguem aquesta consciència és perquè abans no hi havia experiències d'aquest tipus.

La recollida d'aquesta classe de materials, l'han de fer grups com S'ESQUELLA o és una feina de les institucions?

És una qüestió difícil. Personalment crec que les institucions estan saturades de tasques de tot tipus i si hi ha qualche grup que es posa al davant per fer una feina de caire social, com és aquesta de la recollida de material reciclable, jo crec que és d'agrair, tant per part de les institucions com per part del poble. (Segueix a la plana anterior)

ES SAIG

MONOGRÀFIC N. 2 juliol 92

FESTES - Festes - Festes

FESTES - festes - FESTES - Festes

(Dibuix de F. Llavina)

FESTA VIVA

El concepte festa és tan antic com l'home; si bé com a tal paraula la trobam en els textos medievals com a sinònim de diversió, de joia, de temps de lleure, d'alliberament, de commemoració. I perquè és tan antic ha assolit significacions ben diferents i abraça espectres amplíssims tant de caràcter individual com col·lectiu, espontani com jeràrquic, tradicional com popular. Fins i tot el tarannà de cada poble hi involucra el seu propi concepte: el poble català commemora les seves derrotes i les declara festes nacionals; els espanyols festegen els seus genocidis. Res no és més contradictori que el sentiment humà! Diuen els bons teòrics que en l'estudi de la festa s'hi han de trobar moltes d'aquestes dicotomies: igualtat / desigualtat, cosa pròpia / cosa externa, lliure / imposat, reivindicació / conformisme, llibertat / repressió.

La vida de l'home n'és / com el món que no s'atura. I la festa continua, i continuarà fins que el forat (de l'ozó) faci fer un pet a la terra (per cert, parlau de forats i de pets i en veureu de festa i de bulla). I és que la festa ha d'esser la cosa més senzilla; és, ni més ni pus, la voluntat de participar-hi. Sovint sentim testimonis de vells que diuen que ara, als joves, els ho donen tot fet, que no saben divertir-se pel seu compte; que per fer-ho han de girar una doblerada. I romanc cor parat quan emfasitzen "nosaltres ens divertíem amb no-res". No s'adonen que aquest no-res significa el bagatge cultural de generacions i generacions. I que el seu aprenentatge no ha estat a través dels mestres pedants que han de parlar de llenguatge, d'ecologia, dels contes, de les aplicacions psicopedagògiques i de les fades. Ha estat a través de la illusió i el fort compromís de viure en el seu propi món.

"La festa no admet espectadors" diu un dels lletraferits oficials de la cultura balear. I és ben vera, però ha d'esser així. No només hem de predicar per als altres, és la hipocresia dels savis oficials allò que cal combatre! Com es pot participar de festa, fent-hi crides des de la tribuna dels escollits? Com poden esser participants de la festa l'interès comercial i el turístic? Com podem sentir la festa que ens expliquen les guies i els calendaris dels mercaders de la cultura? No trobau que la manipulació intel·lectual allò que genera és espectadors llibre en mà? La festa, també, ha de viure la seva pròpia vida, no vulgueu ressuscitar allò que és mort -ningú no és mort mentre faci mitja alenada. No vulgueu viure de les bubotes del passat. Ningú no -només- pot teoritzar sobre aquestes qüestions, si no és capaç de generar allò que predica, per moltes collonades llibresques que sàpiga dir.

Ningú no pot conduir, aprofitant-se de la feina d'un poble, les ments dels nins, ni les seves relacions, ni els seus mons interns, encara que sigui imitant en Bruno*. És fonamental trencar amb el sentiment de ridícul que ens va ficar l'Il·lustració i paradoxalment l'escola.

Quan la festa només esdevé una eina didàctica val més que la deixem morir. I comencem de bell nou a practicar l'autoorganització i a generar de tu a tu, d'orella a orella, d'insinuació a insinuació... el significat més primer de la festa.

BIEL MAJORAL

(*) Bruno Bettelheim

Han col·laborat en aquest suplement:

Víctor Andreu

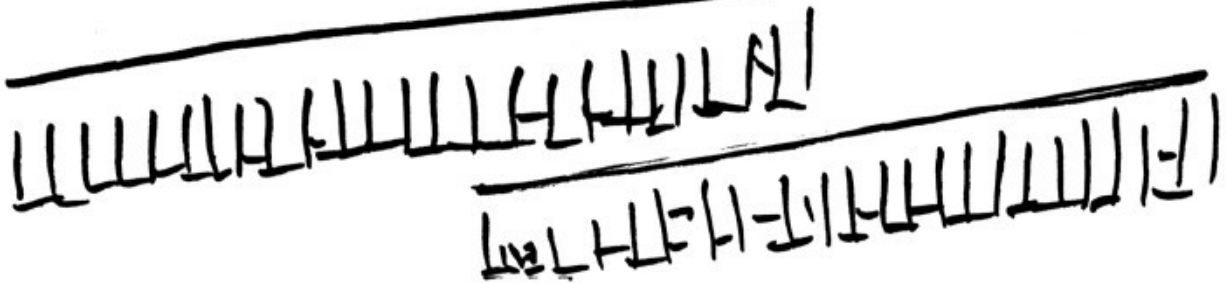
Francesc Llavina

Biel Majoral

Catalina Martorell

Antònia Ma. Mulet

Miquel Serra

Les notícies llegides a mitges o tretes del seu context poden provocar falses interpretacions. Diu el Diccionari de Sant Alcover i Sant Moll: "A Peníscola, la setmana després de Pasqua els enamorats acostumaven a donar a les seves promeses una paperina..." "Tan prest? Si encara no són casats!", digué un. "Tan bèsties!", diuen altres.

Si afegim "de confits" després dels punts suspensius anteriors -paperina de confits- i aclarim que el Diccionari en dóna, del mot paperina, aquesta accepció: "Peça de paper caragolada en forma cònica, per a posar-hi confits, dolços o altres llepolies", queda explicat el malentès.

Potser amb aquest preàmbul vos hauré predisposat en contra de la paperina, quan el que vull és fer-ne un elogi. A més de recipients de paper per contenir llepolies, i de bufetades o cops violents per agredir, les paperines són, com sabeu, les tires de paper emprades per engalanar els carrers i les places dels pobles amb motiu de les seves festes patronals. I aquestes són les paperines que vull lloar així com es mereixen. De les altres, ni parlar-ne.

Admeteu que hi ha parelles del tot inseparables. ¿Vos imaginau una Isabel sense un Fernando? Un Stan Laurel sense un Oliver Hardy? Unes obres de clavegueram sense una pols? Unes festes sense unes paperines? Jo, confés la meva incapacitat d'imaginar-m'ho. Però si apreciam les paperines, convé ben aconsellar-les: no poden badar ni un moment. Perquè tant a l'amor com als negocis, l'important no és arribar, sinó mantenir-se. I les festes tenen molts de pretendents: el programa-guia telefònica, la traca, els coets, l'alfabaguera, els cascavells,...Tots corren i malavegen per ocupar el lloc que, amb tota justícia, correspon a les paperines.

Per la seva abnegació i disciplina -al bater de sol, a la serena de la matinada, tothom arrecerat excepte les paperines. Per les seves disponibilitat i cortesia -paperines de tots els colors, per satisfer tots els gustos. Per les seves docilitat i bonhomia -aquest deixar-se fer de les paperines, penjades al gust de l'enramellador, sense el més petit indici de protesta. Per la seva dedicació romàntica -canten, les paperines, empeses per l'oratge. Per aquestes raons, i per tantes altres, les paperines són les amants, la vida, de les festes.

Post scriptum: Per Sant Pere, altre temps, enrevoltaven la figuera; ara, per Sant Pere, els clubs nàutics fan festa. En un, el nom del qual no vull ni recordar, vaig tenir ocasió de tocar-les, les paperines: de plàstic, de plàstic! Que Sant Jaume pietós ens protegegui del suïcidi!

MIQUEL SERRA

ELS CURROS

No hi ha Festes de Sant Jaume sense els Curros. A les festes, sempre hi ha hagut torroneres, i a Algaida, els Curros.

Era obligat comprar avellanes per a l'allota i la sogra, pilotes de serradís per pegar pilotades a les anques de les allotes, pomes confitades, dàtils, pedres fogueres,...

Els allots començàvem a sentir l'aire de festa quan, al matí, es posaven les paperines, i els Curros s'instal·laven a Plaça.

Qui no recorda el carretet d'en Joan Curro damunt Plaça els diumenges horabaixa o l'envelat de Madò Curra.

Quina temptació anar a guaitar les vitrines!, i quina alegria si aquell dia tenies prou diners per comprar-te allò que tant desitjaves!

Doblegau

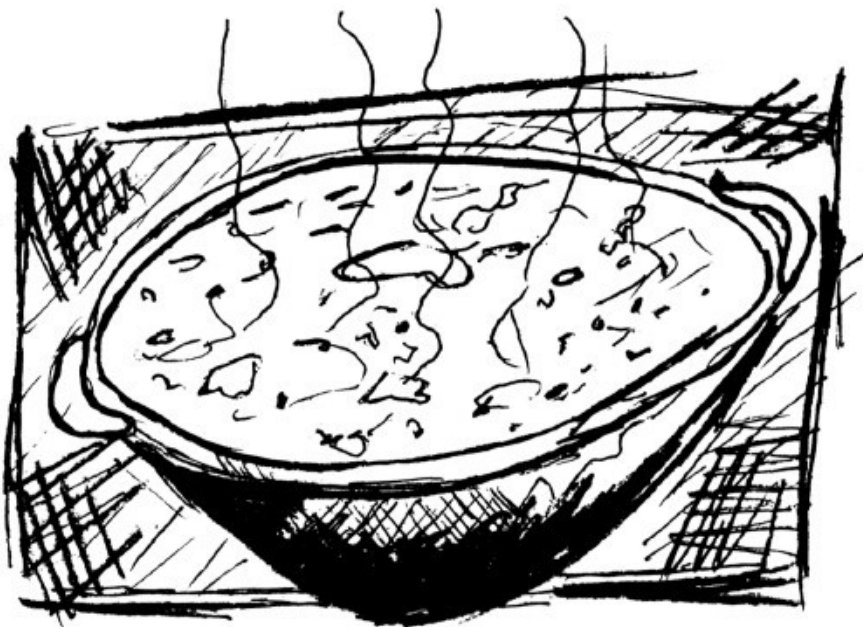
RETALLABLE DELS CURROS

(el teniu a les dues pàgines anteriors)

INSTRUCCIONS PER AL SEU MUNTATGE

- 1.- Pintau de colors ben vius el dibuix.
- 2.- Aferrau-lo sobre una cartolina o paper consistent.
- 3.- Retallau el dibuix per la línia de punts.
- 4.- Doblegau-lo pel lloc indicat i, amb manya, procurau que s'aguanti. Si fa falta, hi posau un estaló.

El sol cau emplomat. El so dels cascavells dóna pas a la xerradissa, renou de plats i de culleres que surt per les portes obertes que, de pinta en ample, tenen les cases per deixar passar, per si un cas, un poc de fresca. L'olor d'alfabaguera s'entremescla amb la flaire que desprenen els menjars del dinar. Al voltant de la taula hi ha tota la família reunida que festeja la festa de Sant Jaume.

La mestressa de la casa s'ha aixecat dematí; abans d'anar a l'ofici, vol tenir temps de deixar a punt el fons de l'arròs amb tallades. El rostit de porcella ja és al forn; durant tota la nit les tallades han estat en adob perquè agafassin el sabor just. Aquest és un menú tradicional que anirà acompanyat d'un vi negre bo i, tal vegada, d'una copa de cava. Per arrodonir-ho, no hi podia faltar l'exquisit gelat d'ametla tendra, fet amb bomba de mà, que és més bo, i un bon tros d'ensaimada.

Després d'aquesta panxada una tranquil·la horeta ho confitarà tot.

CATALINA MARTORELL

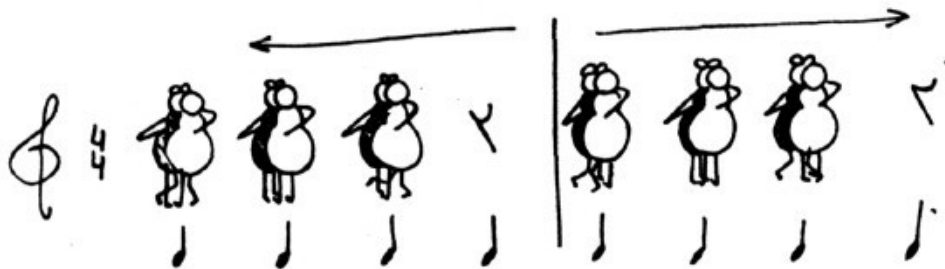

els Balls de la Revetlla

Actualment li deim verbena, però això és una paraula presa modernament del castellà. El ball és una de les activitats que es fan a la revetlla; balls de carrer i barraques de fira omplen les nits que precedeixen les festes populars. En algunes, hi intervé l'element foc (fogueres i focs artificials). La verbena és una planta tubiflora amb quatre estams, rarament dos, quatre òvuls i fruit més o menys carnós.

D'abans de la guerra, el primer ball de la revetlla de Sant Jaume de què tenim notícia, és un que se celebrà al corral de Can Brill, organitzat per un grup d'amics, amb l'orquestrina de Lluçmajor. També se'n féu un any un a la Plaça. Llavors ja hem d'anar al corral de Can Reus, després de la guerra, per poder parlar d'una certa continuïtat.

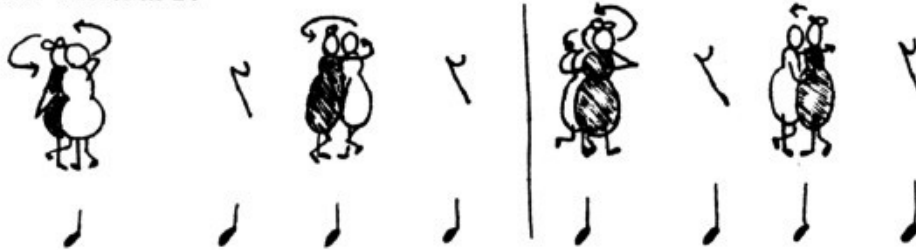
Quan s'obrí el carrer de Can Reus, l'actual P. Bartomeu Pou, i desaparegué el jardí, els balls s'organitzaren al mig d'aquest carrer fent-hi un tancat. L'aventatge era que així es feien més prop de la Plaça i la gent estava més arplegada, donava la sensació que hi havia més gent i més festa. Quan els balls passaren a fer-se a les Escoles, el poble es va queixar perquè la festa s'allunyava de la Plaça, i ara, que fins i tot se n'hi han duit (per motius de seguretat) els coets i les rodelles, sí que sí.

En aquests balls, en principi, parlam ja de després de la guerra, no hi anava segons qui perquè es consideraven pecaminosos, i per tant l'Església els prohibia. Podeu comptar que la gent devota, sobretot les dones, les filles de la Puríssima, no hi anaven. I les que hi anaven, ho feien acompanyades de la veïna, i les parelles, de la carabina. Tot era molt estricte.

Una joveneta d'aquell temps ens conta que una vegada es va veure obligada a anar al ball (l'havien convidada a festes en un altre poble, es feia a la Plaça i tothom hi anava), es va passar tot el temps mirant enterra per no veure les parelles que ballaven. Fins en aquest punt arribava la influència que exercien les monges i els capellans en el pensament de nins, joves i grans!

Dins el recinte del ball es feia un quadrat amb les cadires, les allotes joves es col·locaven davant i les respectives velles darrera, amb la mà a punt per pessigar si el jove que anava a demanar per ballar no els agradava. En repartien moltes de carabasses! ho podeu ben creure. Un jovencell ens ha explicat que en va rebre més de quaranta, de carabasses, en un sol vespres, i se'n va anar sense ballar. Es veu que el pobre no devia agradar gens a les mares. En això sí que hem canviat; abans el ball es concebia per parelles, ara és gairebé tot al contrari.

Tot el que es prohibeix, quant més prohibit sigui, més gola fa. Els allots d'abans no hi podien entrar, al ball, però se les enginyaven totes per no perdre calada, ja sigui mirant per les retxilleres de les posts del tancat o des de damunt la paret de les Escoles. Ara el que hi ha més al ball són allots.

Del nom de les orquestres o conjunts musicals, la gent se'n recorda poc; això sí, noms com Els Javaloyas, Els Valldemossa i Na Margaluz, N'Antoni Mut o Toni Ronald no s'han oblidat.

Molta de la gent amb la qual hem parlat, han estat organitzadors dels balls i ho recorden com una cosa dura i feixuga. En principi eren els Quintos, els caçadors... llavors el Club de Joventut, i fins i tot aquesta revista que llegiu, tots han fet feina de valent amb l'objectiu de fer duros, però, és clar, amb finalitats molt diferents. Uns, per fer negoci; uns altres, per poder subvencionar les activitats o per comprar material per a l'entitat a la qual pertanyien. Feien pagar entrada i muntaven un bar d'on solien treure tots els guanys, dels quals havien de donar un tant a l'Ajuntament. Ara, com sabeu, el mateix Ajuntament organitza les festes i el bar, el treu a subhasta.

La revetla no és sol el ball, és passejar voltant la Plaça, és comprar avellanes als Curros, és menjar un gelat al corral del Bar, és veure les rodells, és escoltar la Banda de Música, és retrobar amistats, és seure a la fresca. Tot al voltant de Plaça, però ara ja no hi podem veure ni els coets, i quan acaba la música, la Plaça queda deserta.

De balls, n'hi havia en es Teatre, al corral de ca sa Madona, a Can Reus, a ... i quan s'obrí, al Van-Bar els diumenges, però res no hi havia com el ball de la revetla de Sant Jaume.

EN VIA DE LACTEA

VIA LACTEA